Барвінок

6
1987

ISSN 0132-5930

Едуардас ***СЯЛЯЛЬОНІС***

ГОВОРИТЬ ЗЕМЛЯ

Хай тиша ранок відчиня,
Пшениця полові€,
Заводи мирно гомонять
І щира пісня співає.

Люблю я чесний труд живий.
З труда усе на світі родить.
Доволі ран,
Доволі війн.
Хай мир єдна народи!

Юозас ***НЯКРОШЮС***

ЯК ЗНАЙТИ МОЮ ЛИТВУ

Як знайти мою Литву?
Де Німан тече,
Де Балтія грає,
Де руту зелену плекають.

Як знайти мою Литву?
Де луки зелені,
Де усмішки тихі,
Пісні — мов березовий гомін.

Як знайти мою Литву?
Де кида лелека
На згадку пір'їну,
Де рідне гніздо він знаходить.

Малюнок Г. ГОРОБІЄВСЬКОЇ

БАРВІНОК
ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

Юстінас
МАРЦІНКЯВІЧЮС

ЖАЙВОРОН

Де це сонце? Зникло,
Хмара повила.
На землі не стало
Світла і тепла.

Жайворон віконце
В хмарі проклада —
Ось у нього й сонце
Ясне вигляда.

А в гніздо вернéться
Жайвір — під крилом
Принесе на землю
Сонячне тепло.

Переклади з литовської
Д. ЧЕРЕДНИЧЕНКА

КРАЙ, ДЕ Я ЖИВУ

Литва — невелика республіка на Балтійському морі. Вона дуже красива. Столиця Литви — Вільнюс. Місто заснував литовський князь Гедимін близько 1275 року: поставив зáмок і місто Вільнюс. Той замок і досі стоїть, а під горою виросло велике місто.

Друге за величиною місто Каунас. Воно знамените іменем Чюрльоніса, видатного художника і композитора. Мабуть, кожен із вас, друзі, дивився баскетбольні змагання й знає команду «Жальгіріс». Знаєте і снайперів цієї каунаської команди: Сергеюса Йовайшу, Вальдемараса Хомічюса, Арвідаса Сабоніса та Рімаса Куртінайтіса.

І про Німан ви, певно, чули. Це — найбільша наша річка. Її течія нешвидка, сама ж річка нагадує сонного звіра. Німан впадає в Балтійське море. А понад морем тягнуться піщані пагорби, схожі на верблюжі горби. То — дюни.

Біля Балтійського моря є міста: Паланга, Юодкранте, Ніда. Це відомі наші курорти. А в литовський порт Клайпеда прибувають кораблі з усього світу. Тепер побудовано й залізничний міст-пором через море. Він з'єднує Литву з Німецькою Демократичною Республікою і називається Мукранас.

А які гарні литовські дороги! Скільки над ними росте беріз, дубів, лип, кленів! І всюди жовтіє своїм сонячним цвітом литовська рута.

Щиро запрошую українських дітей відвідати Радянську Литву і самим побачити її красу. І ще передаю від своїх ровесників дружні побажання миру й сонця на нашій планеті.

Айстіс ЗАБАРАУСКАС, третьокласник середньої школи № 43 м. Вільнюса

Все вміє вожата

Новенька вожата чотирнадцятого загону Олена Анастасова стояла серед галасливого гурту дітлахів і з острахом думала: «Що ж робити з ними? Чим зацікавити?»

Поки думала, малюки, мов горох, розсипались по табору. Ледве позбирала всіх докупи. Навчила нової гри, потім організувала екскурсію. І вже на третій день малюки не відходили від неї.

Нині Олена Анастасова — старша вожата 240-ї Київської школи. Вона завжди з вихованцями. Всі її люблять, тягнуться до неї, бо вміє повести за собою, викликати в учнів цікавість до роботи.

Пригадується випадок. Збирали діти макулатуру. Один першокласник так захопився, що приніс з дому два згортки. А в них... щойно придбані подушки. Перестарався малий.

— Якось заходимо з подругами до Олени Валеріївни,— розповідає шестикласниця Наталя Раєнко,— а вожата показує сценарій за казкою «Кривенька качечка». Зразу після уроків почалась репетиція спектаклю для жовтенят, через тиждень — прем'єра. А в Олени Валеріївни вже нова ідея: до Міжнародного дня захисту дітей провести збір «Сонцю і дружбі — салют!».

ШТАБ ОПЕРАЦІЇ «МІЛЬЙОН ДОБРИХ СПРАВ» прийняв повідомлення

З ВОРОШИЛОВГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ:

Вожаті жовтенят села Просяне відкрили жовтенятську школу професій. Діти вчаться доглядати сад, птахів, тварин. Головний зоотехнік колгоспу імені Кірова Ольга Іванівна Сергієнко розповіла, як і чим годувати кроликів, малих телят.

* * *

Жовтенята та їхні друзі — піонери восьмирічної школи № 17 міста Лисичанська бажані гості колективу кондитерської фабрики. Школярі допомагають робітницям розфасовувати печиво. На зароблені гроші діти купують іграшки, подарунки для іменинників.

ІЗ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ:

Двадцять п'ять бібліотечних книг відремонтували жовтенята Федорівської школи. Підклеїли сторінки, обкладинки. Особливо старанно працювали Сергійко Колесник, Оленка Бутенко, Люда Островська та Алла Косяк.

ІЗ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ:

Жовтенята зі своїми вожатими середньої школи № 14 міста Тернополя провели мітинг на захист миру. Послали президенту США лист-протест проти випробувань ядерної зброї. А ще у Радянський Фонд миру діти переказали 170 зароблених карбованців.

До нього готувалися всі — жовтенята, піонери, комсомольці. Свято почалося оглядом дитячих малюнків про мир. А тоді до залу зайшли Тетянка Соколовська та Оленка Цифріна у формі бортпровідниць і оголосили:

— Наш лайнер «Дружба» приземлився у двісті сороковій школі. На його борту — ровесники з Російської Федерації, з Білорусії, Таджикистану, Грузії, Молдавії, студенти з Афганістану і Куби.

Гості розповідали про свої республіки і країни, діти співали, водили хоровод. І, як завжди, була з ними піонерська вожата Олена Анастасова, делегат XXV з'їзду комсомолу України.

Борис КРАВЧЕНКО

Павло УСЕНКО

МАРШ ЮНИХ

Ми — шум весни,
ми — радість сонця,
Ми в серці несемо вогні!
Йдемо на зміну комсомольцям,
А нас без ліку вдалині.
Наука й труд,
знання і школа
Манливо кличуть до мети...
Дай руку, друже,— нам ніко́ли
З дороги праці не зійти.

ПЕРЕД ЖНИВАМИ

Почалося літо,
Літо почалося,
І загомоніло,
Загуло колосся.
Аж до небокраю
Нива непочата
Котить хвилю, грає,
Вже й співає — жати!..
Колишеться море,
Кораблі по ньому —
Саме хмара впору
Тіниста, без грому...
Начеб на півсвіту
Спілого колосся!..
Почалося літо,
Літо почалося.

Малюнок Т. ЮРЧЕНКО

Василь ДОВЖИК

ЗАЛІЗНИЙ ЇЖАК

Казка

Камінь тріснув, і крізь щілину пробився паросток. А незабаром з нього виглянула квіточка.

— Ви хто? — кліпнула вона пелюстками, сторожко торкаючись до металевого надовбня, що розчепірився гострями на всі боки.

— Їжак! — грайливо загув на вітрі старий. Квіточка була йому вдивовижу. Стільки літ простояв самотній на камені, а тепер от молоде створіннячко лоскоче йому залізну ногу і допитується настирливо:

— Їжак?! Хіба їжаки бувають залізні?

— Бувають і залізні.

— А чого ви такий... чудернацький на вигляд? — допитується далі квіточка.

— Я такий від народження. У війну порізали рейку з підірваного залізничного полотна, зварили докупи шматки металу і поставили нас в оборону. Прорвуться ворожі танки через мінне поле, а тут ми, їжаки, фронтом їх зустрічаємо. Через нас не перескочиш...

— То це вас іще з війни тут забули?

— Я стою на посту! — посуворішав враз старий.— Я маю наказ, і ніхто мене звідси не зрушить без умовленого слова — пароля.

Він замовк. Квіточка й собі притихла.

— Чого мовчиш? — озвався він перший.

— Бо на посту розмовляти не дозволяється. Так?

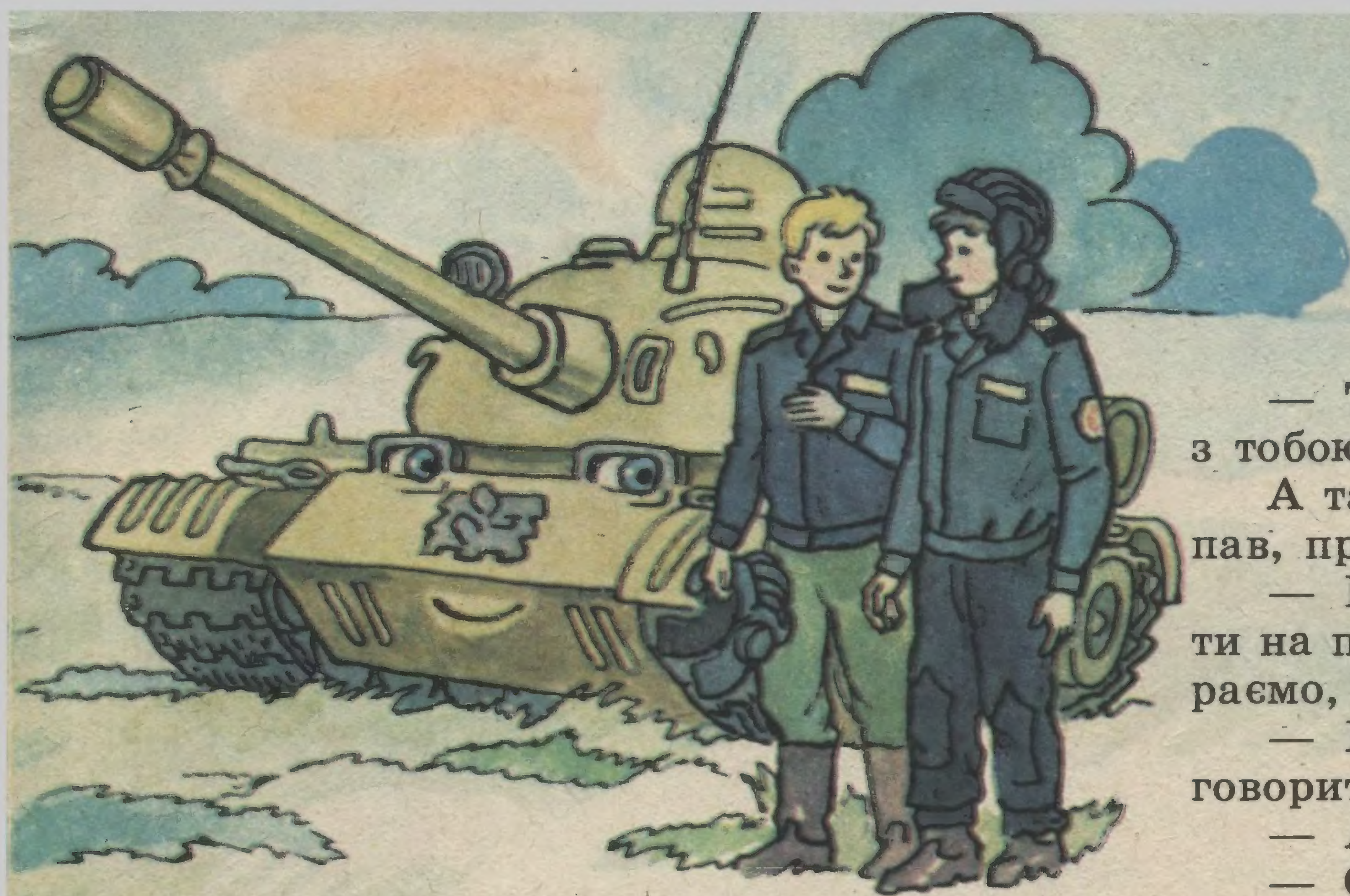
— Диви, яке розумне! — задоволено прогув старий і розчулено додав:— Мені тепер можна — війна давно скінчилася.

— То чого ж вам тут стояти?

— Доки я стою на своєму місці, жоден танк тебе не розтопче,— мовив той.— На світі чого тільки не трапляється, і треба бути до всього готовим.

Так і сталося. Не грім загримів, не сто і не двісті громів, то прикотив танк. Не привітався, а відразу виставив окуляр і зверхньо довкола подивився.

Потім висунувся з танка кран і — до старого. Та не так легко було залізного їжака навіть залізними пазурами схопи-

ти і з каменю вирвати. Він і не дається! Без пароля хто ти йому такий?

Надовбень стоїть собі, як і стояв.

Танк розгнівався. Його вчили все робити швиденько, навіть норму часу на кожну справу визначили. А що він був тільки-но призваний на службу, то прагнув виконати завдання вдвічі швидше, аби товариші вважали його за бувалого.

Блиснув окуляром танк, прицілився і як присне зненацька палючим промінцем на гостряки. Зашкварчала в старого їжака залізна нога, закапали на камінь розплавлені металеві крапельки. Здавалося, ніщо вже не спинить руху молодого танка, та він прорахувався.

Розтріснутий камінь під вагою танка проломився, і він перехилився набік.

А наша квіточка, що крізь щілину в камені пробилася, навшпиньки піднялася, аж підросла, та окуляра танкові своїми пелюстками і затулила.

Як перестав танк бачити, зупинився, щоб окуляра протерти. І промінь палючий з їжака скочив, а обсмаленому старому вояці — ніби нічого й не сталося. Як стояв, так і стоїть на своєму місці. І не хвалиться собою, що, мовляв, бачили ми таких танків гарячих. Квіточку ж хвалить:

— Тепер і ти вже стріляна. Так ми з тобою не одного танка остудимо!

А танк зрозумів, що не на таких напав, протирає окуляр і мовить:

— Вибач. Я відразу не зрозумів, що ти на посту. Ми ж тебе на полігон забираємо, щоб молодих учив!..

— Хо! — зрадів їжак.— То ти вмієш говорити по-нашому?

— А я і є наш.

— Оте, що ти запевняєш, нічого для мене не значить. Ти скажи пароль!

Танк назвав пароль.

— Отак би й відразу! — ожив старий вояка.— Отепер видно, що ти наш! А щоб ти вклався у свій норматив, то чикни, будь ласка, промінцем отут збоку, знизу та підчіпай спідсподу поглибше, щоб я переїхав на нове місце з моєю помічницею!

Квіточка ніжно пригорнулася до старого, і вони переїхали.

Відтоді на полігоні вони удвох молодих танків навчають уму-розуму.

«...Якось уночі почув Василько: стукнуло тихенько у вікно. До шибки — нікого немає. Вибіг на поріг... Ой!

Стоїть перед ним ставний високий юнак, виграє проти місяця його крицева зброя.

— Хто ти? — дивується хлоп'як.

— Я — Богатир нашої рідної країни. Почув про твої думки-бажання і завернув до тебе. Хочеш мені допомогти?

— Хочу!

— Тоді їдьмо зі мною...»

Отут ви, діти, й спитаєте: «Що ж буде далі?» Що? А про це ви незабаром дізнаєтеся з нової казки Лариси Письменної «Богатир». Отож чекайте «Барвінок» № 8 та № 9!

Малюнок В. КУЩА

ДО 50-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Вадим СКОМАРОВСЬКИЙ

ЗОРІ

Сходять зорі над копрами
І над вежами в імлі,
Океанами й морями
Їх проносять кораблі.

У пілота на шоломі,
На кашкетах у бійців
Квітнуть зірочки знайомі —
П'ять рожевих промінців.

І сестра моя Оленка
Носить зірочку щодня,
Бо вона хоч і маленька,
А вже, бачте, жовтеня.

Сяє зірка, мов росинка
Проти сонця у дворі,
Наче крихітна іскринка
Від Кремлівської зорі.

БІЛІ ВІТРИЛА

Весняна повінь. Теплі дні.
Шумить вода під кручами.
А ми спинились на човні
Під вишнями квітучими.

Торкнувся вітер верховіть,
Напнув гілки над хвилями.
Здається, човен наш стоїть
Під білими вітрилами.

ПІСЕНЬКА

У дворі, де клен дріма,
Ходить пісенька сама
Крадькома.

Як мелодія струмка,
І грайлива, і легка
Пі-сень-ка.

То зникає десь вона,
То бринить біля вікна,
Як струна.

Я мерщій у двір майну,
Пісню там наздожену
Чарівну.

КОЗУБОК-КОЛОБОК

Красень Червень через ліс
По вузькій стежинці
В козубку суниці ніс
Липню на гостинці.

З лісу вийшов на горбок,
На пеньку вмостився,
А кругленький козубок,
Мов бабусин колобок,
Стриб — і покотився.

Покотивсь, помчав з гори
По крутому схилу
Повз високі явори,
Повз вербу похилу.

Покотився через луг
Аж до оболоні,
Розсіваючи навкруг
Ягоди червоні.

ХТО ВОНА?

Не вервечка і не стрічка,
Не мережка-ланцюжок...
Хто ж привів мене до річки
На піщаний бережок?

Я у човен — стриб, як білка,
А от їй у човен зась,
Бо вона стежинка тільки,
А я — хлопчик, я — Івась!

Малюнок С. ПАВЛЮК

ПОЛУДЕННЕ СЕЛО

Японська народна казка

Було це давно. У ті часи тільки-но хтось заводив мову про Полуденне село, як дрож проймала тіло.

Бо там було дуже холодно. Лише опівдні в селі показувалося сонечко. Чому лише опівдні? А тому, що село стояло в долині під височезною горою.

Сонечко сходило щоранку, та гора його заступала. Опівдні воно підбивалося вгору, визирало з-за гори й аж тоді розсівало сонячне проміння по долині.

Село враз прокидалося: співали пташки, усміхалися квіти, зчиняли гамір діти. А найбільше раділи паростки рису. Вони весело шелестіли під теплим промінням, швидко всмоктуючи воду. Та незабаром сонечко ховалось. Знов сутеніло, і з озера налітав зимний вітер.

«Ф'ю... ф'ю...» — завивав вітер, здіймаючи на озері хвилі. «Плюсь... плюсь...» — билися об берег хвилі. Замовкали пташки, схиляли головки квіти, діти переставали гратися і йшли по домівках. А найгірше було паросткам рису: стояли собі посеред холодної води, тремтіли на вітрі і жалібно шелестіли: «Ой-йо-йой... ой-йо-йой...» Та журбою лиху не зарадиш...

У Полуденному селі рису завжди родило вдвічі менше, ніж у сусідніх селах. І люди тут були бліді, виснажені, хворобливі.

Жив у Полуденному селі хлопчик на ім'я Іппей. Якось увечері його батько й мати сиділи в хаті й тихо розмовляли.

— Що там казати, нещасливе наше село. А все через ту гору,— мовив батько.

— Але ж гора — це гора,— зітхала мати.— Її не переставиш. Випало нам у цьому селі народитись. Ох-ох, нічого не вдієш, така наша доля...

А вранці Іппей захопив мішок та й подався на гору. Вибрався на вершину, набрав у мішок землі і зійшов донизу. Висипав землю в озеро та й знов зійшов на гору. А як зійшов донизу вдруге, визирнуло сонечко, заспівали пташки, розквітли квіти, загомоніли діти. Побачили Іппея та й ну його розпитувати:

— Що це ти, Іппею, робиш?

— Хочу втопити цю гору в озері.

Діти з подиву засміялися. Але Іппей — за мішок і знов піднімався на гору. Зійшов на вершину, насипав у мішок землі і спустився донизу.

І так день у день невтомно трудився Іппей. Трохи згодом і діти до нього пристали. Взяли мішки, та й ну працювати. А їхні батьки спершу лише кепкували:

— Хіба ж можна пересунути гору? Хіба ж можна засипати озеро?

Але були й такі, що казали інше:

— Мішками багато не наносиш. Може, краще солом'яними кошиками?..

І хоч гора анітрохи не поменшала, декілька батьків стали допомагати дітям. А незабаром і всі батьки брали кошики і носили землю.

Ось так щодня батьки й діти то піднімались угору, то спускалися з гори. За роботою час збігав непомітно. А коли сонечко з'являлося, люди немов оживали і працювали далі з веселою піснею на вустах...

Минали роки. Батьки повмирали, а Іппей та його товариші повиростали. Та й тепер вони брали кошики і йшли на гору. Іппеєві діти разом з усіма носили землю.

А якось уранці в Полуденному селі закукурікали півні і вранішнє сонце осяяло рисові поля, довколишні села. Заспівали пташки, розквітли квіти, а паростки рису зашелестіли листячком, швидко всмоктуючи воду.

Іппей і геть-геть усі люди повиходили зі своїх домівок на щедре сонечко. Вони раділи і сміялися. Гора більше не застувала сонечка.

Полуденне село відтоді називається Сонячним.

Переклала з японської З. ЧЕКАЛІНА

Малюнок Л. МІТЧЕНКО

[illegible] ***ПАЛЬЧІНСКАЙТЕ***

ВЕДМЕДЬКО НА МОРІ

В табір їдемо юрбою —
І ведмедько мій зі мною.

А на сонячнім піску —
Бурштиновім бережку —

Всі дивуються, говорять:
Загоря ведмідь на морі?

— Ну й ведмедьку, ну й красиво.
Ти б засмаг на сонці живо,

Лиш, ведмедику, послухай:
Хто ж на пляж бере кожуха?

З литовської

Володимир ***НАЗАРЕНКО***

КАМІНЬ

Біг Петрусь за м'ячем.
А на стежці — камінь,
Зачепився Петрусь
Обома ногами.

Впав і плаче: «Бо-олить
Забите колінце...
Пощо, каменю, ти
На стежці вмостився?!»

«Я на стежці лежу,—
Каже камінь,— з ночі.
Я з тобою, Петрусь,
Теж гуляти хочу!»

ХИТРІ ЗАГАДКИ

Сидить троє котів. Напроти кожного кота — по два коти. Скільки усього тих котів?

* * *

Чотири — на чотирьох. Чотири чекають чотирьох. Чотири прийшло, чотири пішло, чотири лишилось. Як це було?

Матвій СІКАЧ

МЕТЕЛИК

Ой, метелик он який —
Крила, наче в літака!
Я ловив, а він меткий:
Швидше вітру утіка!

Я б хотів його спіймать,
Мамі й тату показать.
От якби і я літав,
Я б тоді його спіймав!

Сігітас ГЯДА

УРОК ФОТОГРАФІЇ

У школі ми вчили
Історію, географію,
А я научу вас,
Хлопці, фотографії.

Фотографія — відображення
Великого світу,
І неба, й землі,
І зими, і літа.

Отож фотографія
Бува й кольорова...
От як придумано,
От як, хлопці, чудово!

Можемо побачити
Наших старецьких,
Чи як сунички підводять
Квіти біленькі.

Можемо побачити,
Що там під землею:
Он черв'як іде до школи
З дитиною своєю.

Могли б навіть місяця
Сфотографувати...
Лиш тоді нам довелося б
Уночі не спати...

Переклав з литовської
Д. ЧЕРЕДНИЧЕНКО

Малюнок О. МІХНУШОВА

Михайло СЛАБОШПИЦЬКИЙ

Літо, повне скарбів

*Повість**

ПО ЗІРКИ

Славко часто чув, як дідусь казав:

— О, знову зірка впала...

І завжди він те промовляв так буденно й спокійно, наче не зірка з неба падала, а звичайне яблуко в саду.

— Куди ж вона впала, діду?— не раз розпитував.— Де її шукати?

— А хтозна,— відповідав дідусь.— Кудись та впала... Може, згоріла й до землі не долетіла.

— Діду, а ти шукав зірки?

Дід сидить на винесеному з хати ослоні і, мабуть, не чує Славкового запитання, бо думає про щось своє.

— А ти, діду, шукав коли-небудь зірки?— перепитує Славко.

Дід уважно дивиться на внука, потім переводить погляд на небо, де якраз навпроти них сяє яскравий, мовби ялинкова прикраса, місяць.

— А шукав,— відказує дід і задумується, щось пригадуючи.— Шукав, коли був отаким, як ти...

— І знаходив? — жвавішає Славко, аж очі йому зблискують синьо проти місяця.

— Ні, не знаходив,— каже дідусь, і Славка бере неспокій: невже й він ніколи не знайде?

— Може, ти погано шукав?— з надією запитує Славко.

— Може, й погано,— відгукується, мов луна, дід, бо знову думає про щось своє.

А Славко довго не зводить очей з неба. Там, далеко, в темно-синій високості, мерехтять загадкові й мовчазні зорі. Купчаться роями, як бджоли, або вибігають поодинці з гурту і плавають по небу, наче квіти по воді. Певно, серед зірок завжди стоїть велика тиша. І вітрів ніколи там немає. Потрапити б туди, подивитися на все зблизька! Добре космонавтам, вони все бачать.

— Діду, може, підемо коли-небудь зірки шукати?

— Е, старий я вже для цього,— спроквола каже дід.— Зірки шукають лише в дитинстві.

Славко вже починає дрімати і майже крізь сон чує дідів голос:

— Засиділися ми з тобою. Ходімо спати, бо пізно...

Славко майже навпомацки ступає слідом за дідом у сінешні двері.

А з неба на легких крилах уже летять до нього сни.

---

* *Друкуємо скорочено.*

Ранок у селі — хіба ж може бути щось цікавіше для міського хлопця?

Кудкудакають кури, тонкими голосами пищать молоді півні, кувікає порося, мукає з повітки корова, крякають качки. Гурчить на шляху, здіймає густу куряву вантажівка. Повискує корба і подзенькують відра біля криниці.

«У селі таки цікавіше жити,— думає Славко.— Мабуть, проситиму маму й тата, щоб оддали мене сюди, до баби й діда».

Тут: ліс, річка, поле, луги, сади, городи, качки, гуси, кури, собаки, корови, комбайни — є все, чого тільки душа забажає. Не те що в місті. Тут, звичайно, набагато веселіше. А ще ж баба й дід завжди дома. Вони не ходять, як тато й мама, на роботу, бо вже старі. Славко їм допомагає. Ніколи не чекає, щоб йому щось загадали. Сам починає то яблука збирати, то курей годувати, то рвати для кролів траву.

А це днями ніби хтось підмінив Славка. Ходить задуманий, неуважний. Узявся буряків натерти — поранив пальця, пішов у магазин по хліб — загубив гроші. Витягав з криниці воду — впустив відро. Аж сполошилися бабуся з дідусем: що з хлопцем коїться? Чи не захворів, бува?

Ні, не захворів Славко. Просто в голові в нього визріває план, як знайти ті зірки, що вечорами падають з неба на землю. Десь же вони лежать, і хтось же їх знаходить. Піде й він на пошуки. А як знайде хоч одну — повезе в місто усім покаже.

План у Славка зовсім простий. Треба пильно стежити, куди саме падає зірка. Скотилася вона, наприклад, на колгоспний баштан, десь там серед кавунів і динь лежить. Треба рано-ранесенько піти туди і придивитися, чи не видно диму від догораючої зірки...

Чи, може, вона впала в ліс. Тоді її неодмінно треба шукати, бо ще дерева займуться. Зірка ж гаряча, мов жарина. То тільки як у річку вона впаде — зашипить на воді й згасне, булькнувши на дно. І сліду по ній не лишиться.

Славко довго думав, чому ж не знаходять зірок дорослі. А потім зрозумів, що дорослим просто ніколи. А чого не шукають зірок тутешні хлопці,— це дивно.

Славко узяв чистий шкільний зошит і намалював карту. Позначив на ній ліс, річку, баштан, поле і дідусеву хату. Вечорами спостерігатиме, куди падають зірки, і робитиме позначки на карті. Головне — не прогавити тих зірок, які падають найближче.

Славко аж зрадів. Як добре, що він придумав такий розумний план!

Звичайно ж, йому тепер не до клопотів по господарству. Тут людина зірки готується збирати, а повинна давати курям їсти. Сміх, та й годі.

Цілий вечір Славко просидів на призьбі з зошитом у руках. Котиться з синього піднебесся зірка — він за нею очима так і пантрує. Ось вона ближчає, стає яскравішою. Натрохи зависає над баштаном, начеб роздумує: падати чи не падати?.. «Падай, падай, падай!» — подумки підганяє її Славко. І зірка падає просто на баштан. Мабуть, аж кавуни з переляку кинулися від неї врозтіч. А вона зарилася в землю, шкварчить і димує. Чого це її ніхто не бачить? Мабуть, сторож спить, а більше бачити нікому.

А ось і друга зірка. Долетіла до землі, булькнула в річку, аж захлюпотіло.

Онде ще одна зірка летить, аж гуде... Ні, то літак. І як це льотчикам не темно? Як вони не заблукають?..

З хати виходить дідусь.

— Ей, звіздарю! — гукає.— Пора спати!

Славко неохоче зводиться на ноги і ступає по зарошеному споришу до дверей.

Він засинає, і йому сниться всіяне зірками небо.

Зірки сліпуче мерехтять і стрибають з неба на землю.

Наступного вечора Славко розмальовував карту — зірки падали одна за одною, наче почався зоряний град. Падали на ліс, на баштан, на городи, в річку. Вся карта була густо вимережана позначками. Лишалося тільки хоч трохи тих зірок знайти.

Ліг спати, а заснути довго не міг. А ледве продер очі — прожогом надвір. Розгорнув карту і ну досліджувати город. Десь тут повинні бути зірки. Це вже точно.

Спочатку Славко обійшов навкруг городу. Ніде нічого. Потім прочесав кукурудзу й соняшники. Ні ямок, ні розпушеної землі не помітив. Що ж, не знайде тут — знайде в іншому місці.

Обережно прогортав картоплиння, зачіпався за огудиння й гарбузи, але шукав і шукав. Нараз побачив кілька свіжих ямок. Нарешті він — біля мети!

Славко кинувся до повітки по лопату.

Копав і копав.

Нарешті під лопатою щось заскреготіло.

Серце Славкові підстрибнуло в грудях і завмерло. Руками обережно прогортав землю. Вже намацував твердий предмет.

Це була... звичайнісінька цеглина!

— Славчику, я вже там картоплю викопала,— почув од хати бабусин голос.

Мекнула з вулиці коза. Глузливо закукурікав півень. Славкові раптом захотілося плакати...

Довго лежав під яблунею і обмірковував невдачу. Мабуть, він помилився — неточно зробив позначки на карті. Усе ж прикида́в на око. Може, на город взагалі не впала жодна зірка? Тоді треба йти далі. Справжнього шукача не зупинять ніякі невдачі.

Узяв лопату на плече і рушив на баштан. Там шукати найкраще. Ось, як на долоні, розкинулися дружні ряди смугастих кавунів. Трохи далі, за сторожевим куренем, визирали жовті дині. Ніде ніяких ямок. Хіба що одна, ледь-ледь примітна. Славко спершу не побачив її, бо хто б міг подумати, що вона так близько. З лопатою наготові, мов солдат з гвинтівкою, кинувся до ямки і став копати.

Сонце повільно спливало вгору, долоні аж пашіли вогнем, а він копав і копав. Уже по пояс стояв у землі.

«Невже вона так глибоко загрузла?» — подумав і відставив лопату вбік. А. коли обернувся, то побачив сторожа, що, мабуть, вже давненько спостерігав за ним. Сторож зовсім не скидався на тих, яких показують у кіно: набагато молодший за дідуся, без бороди й вусів. У нього й рушниці не було. Не відразу й зрозумієш, хто то.

— Що це ти, голубе, надумав тут криницю копати, чи як? — запитав з цікавістю сторож.

Славко мовчав, не знаючи, що відповісти.

— Та в тебе, мабуть, язика немає? Чи, може, води в рот набрав? — допитувався сторож.

«Доведеться щось сказати,— подумав Славко.— Але ж не можу я таємницю вибовкати... Що б його придумати? Може, справді погодитися на криницю? Але ж брехати негарно. Краще вже мовчатиму...»

І Славко мовчав. А сторож причепився, мов реп'ях:

— Мовчиш, значить? А чому? Якщо злякався мене, то скажу тобі — не бійся... Хіба ж я такий страшний?

— Ні,— нарешті озвався Славко.

— От і добре, заговорив, бо я вже подумав, чи ти, бува, не німий. Щось я тебе наче не знаю... Чий ти?

Славко розповів, що приїхав на літо з міста до діда й баби. Тепер, коли він придивився до сторожа пильніше, то помітив, що він веселий і привітний дядько, який дуже любить погомоніти. Певно, йому ні з ким тут перекинутися словом.

— Вилазь із ями, будемо їсти кавуни,— сказав сторож.

— А можна? — несміливо спитав Славко.

— Один раз можна,— усміхнувся дядько.— Та й гість же ти, виходить, у нас в селі...

Подав руку, витяг Славка з ями і повів до куреня.

Сторож вибрав великого кавуна і одрізав велику скибку Славкові. Хлопець глянув на неї і сказав:

— Схожа на місяць.

— Ти диви, і справді,— усміхнувся дядько.— А я й не помічав цього. Цікаво...

— Просто я щовечора дивлюся на небо, часто бачу зірки й місяць, через те й помітив.

Кавун червоний, ніби жар, а з нього визирають чорні, як жуки, зернятка.

— То що ж ти там копав? — знову запитує сторож.

(Далі буде)

Малюнок О. ***КОРКІЩЕНКО***

«ЛЕТЮЧИЙ КОРАБЕЛЬ». Жанета АЛЕКСОНІТЕ, 8 років

«КОРОЛЬ ДВОРУ». Крістіна БАКУНАЙТЕ, 9 років

«БІЛІ ВІТРИЛА». Ірмантас САВУЛЬОНІС, 8 років

«ВІТАЄМО ВЧИТЕЛЬКУ». Крістіна ВІТКАУСКАЙТЕ, 7 років

У нас в гостях — гуртківці Друскінінкайського будинку піонерів та школярів.

НАЙЗАХО

Малюнки художнього гуртка Друскінінкайського будинку піонерів та школярів побачиш не лише в Литві. Їх друкують дитячі газети та журнали і в інших республіках, і за кордоном. Ось і вашому Барвінкові захотілося побачити ці твори.

Мантас Кялпшас до художнього гуртка прийшов у п'ять років. І вже п'ять років його відвідує. Тепер хлопчик не може без занять, без керівника Робертаса Жукаускаса, якого дуже полюбив. А хіба ж не полюбиш, коли керівник відгадує навіть твої думки й бажання?! Інколи сидиш, малюєш. Олівці, фломастери чи пензлі — слухняні й легенькі, мовби самі пливуть по аркушах. І раптом — зупиняються: ні туди ні сюди. Навіть кольори блякнуть. Що робити? А керівник уже біля тебе. Усміхнеться, запропонує відпочити: чи самому, чи з товаришами. І підуть усі разом з керівником до парку. Або в ліс. Здається, що на природі вони навіть забувають про малювання. Граються, милуються соснами, кленами, каштанами. На озері не зводять очей з лебедів та качок...

А ще діти відвідують виставки, читають безліч книжок і, звичайно ж, ходять до школи, старанно вчаться.

— Це моя перша вчителька,— каже Крістіна Віткаускайте про свій малю-

«РИБИ». Юргіта ЧЕСНУЛІТЕ, 8 років

«У СЕЛІ». Аліна ЗУБРІЦКАЙТЕ, 8 років

«СОНЯЧНИЙ ДЕНЬ». Аліція ЯКИМОВИЧ, 10 років

«ДІВЧАТКА». Інга ВАШКЕЛІТЕ, 8 років

ПЛИВІША ГРА

нок.— Вінок на її голові — із лугових квітів. Учителька дуже хороша. Я довго думала: як її намалювати? Так, щоб передати і привітну усмішку, й голос...

А ось риби Юргіти Чеснуліте. Барвисті, рухливі. Аж півроку малювалися. Набридло? Е, ні! Малювання — то як гра. Цікава, захоплююча. А надто, коли добре знаєш її правила та, сам фантазуючи, охоче граєш.

Гуртківці вже знають багато «правил гри». Їх слухаються олівці, гуаш, акварель. Важче з графікою. Там уже нові правила нової гри. Хто ж знає їх?

Над лінолеумом схилилися Мантас Кялпшас, Ірмантас Савульоніс.

— Поверхню аркуша потру наждачним папером. Тоді легше гравіювати. Малюю рейсфедером. Звичайно, малюнок зворотний, як у дзеркалі,— пояснює Мантас секрет ліногравюри. А Ірмантас радіє з того, як графікою вдається передати те, що заворожує погляд.

— У тебе дуже слухняні фарби,— хвалить керівник Жукаускас Ірмантасів малюнок «Білі вітрила».— Яке море! А хвилі!

...Малюнки, малюнки. Несподівані, неповторні. Як години занять, коли заворожує найзахопливіша у світі гра.

Софія САСНАУСКАЙТЕ

Сьогодні професор Маківка попросив литовського письменника Вітаутаса РАЧІЦКАСА розповісти історію, що називається

Страшенно нецікава людина

Коли Адомукас на подвір'ї вперше зустрів свого нового сусіда, той одразу ж запитав:

— Ей, цвіркуне! Як тебе звуть?

— Адомукас.

— А я — Бярнардас. Ану, вгадаєш, що в мене в пазусі?

Адомукас задумався.

— Яблуко?

Бярнардас похитав головою.

— Тоді, може, кавун?

— Сам ти кавун.— Бярнардас засунув руку до пазухи й витяг маленьке рудувате звірятко.— Хом'як.

— А чого ти його в пазусі носиш?

— Це моє хобі! — пояснив Бярнардас.— Я буду природознавцем, розумієш? А в тебе є яке-небудь хобі?

Адомукас насупив лоба.

— Ну, на яке-небудь тренування ходиш?

— Ні.

— То, може, марки збираєш?

— Не збираю.

— І акваріума не маєш? І канарок?

— Не маю.

— Е-е, то ти мені не товариш! — заявив новий сусід і, поклавши на долоню хом'яка, подався геть.

Надійшов вересень. Почався навчальний рік.

Одного разу, повернувшись зі школи, Адомукас побачив на баскетбольному майданчику Бярнардаса з новим жовтогарячим м'ячем.

— Як поживає твій хом'як? — спитав Адомукас.

— Хом'як? Я його продав. Набридло з ним возитися, розумієш?

— Продав своє хобі?

— Спорт — моє хобі. Хіба ти не знаєш, що я ходжу на баскетбол? Може, стану майстром спорту. Таким, як Арвідас Сабоніс!..

Минув місяць. На подвір'ї пожовкло листя каштана. Достигли й самі каштанчики. Під деревом їх сила-силенна. Адомукас не забуває їх збирати. З них можна зробити намисто чи якусь іграшку.

Прийшов раз Адомукас до каштана й побачив у листі той самий жовтогарячий м'яч Бярнардаса. Підняв його, а м'яч і сплющився. Мабуть, проколотий. Як же тепер Бярнардас гратиме в баскетбол?

Аж ось і він сам!

— Бярнардасе! Я знайшов твого м'яча! — вигукнув Адомукас.

— Викинь його на смітник! Знай, тепер я ходжу до шахової школи. Шахи

дуже розвивають мислення. А ти? Усе ще не знаходиш свого хобі? Байдикуєш? Ходімо, я покажу, які гарні шахи купив мені тато.

— Але ж я ще не зробив уроків...

— Ой, Адомукасе,— зітхнув Бярнардас,— ти страшенно нецікава людина. Усе тобі уроки та уроки...

Настала зима. І дім, і подвір'я, і каштан на подвір'ї вкрилися білим покривалом снігу.

Адомукас вийшов погуляти. До нього підбіг Бярнардас.

— Стань біля дерева!

— Навіщо? — не збагнув Адомукас.

— Стрілятиму,— усміхається Бярнардас, витягуючи з-під поли фотоапарат.— Шахи набридли. Від них голова болить. Тепер скажи «чиж»! Відразу вилетить пташка...

— Коли будуть знімки? — питає Адомукас.

— Через три дні. Ні, за тиждень.

Минув тиждень, другий, третій. А знімків як не було, так і нема.

— Розумієш, випадково засвітив плівку,— пояснював Бярнардас.

— Тоді сфотографуй ще раз,— попросив Адомукас.

— Та мені зараз ніколи. Роблю світломузику...

— А фотографію покинув?

— О, з нею стільки мороки! Поки проявиш плівку, поки висушиш...

— Шкода,— зітхнув Адомукас.— Мені дуже потрібна фотографія. На Дошку пошани.

— На Дошку пошани? За які заслуги? — Бярнардас від заздрощів аж примружився.

— А от за те, що я — страшенно нецікава людина,— відповів Адомукас і пішов... до фотографа.

Переклав з литовської А. НЕПОКУПНИЙ

Діти! А як ви гадаєте: хто з хлопчиків «страшенно нецікава людина», Адомукас чи Бярнардас? І що ви думаєте про хобі? Напишіть мені.

ПРОФЕСОР МАКІВКА

Малюнок Л. ПОСКРИПКО

ХОВАНКИ

Сивою досвітньою заплавою ідемо з Олегом на риболовлю. Трави якраз на порі — вигонисті, густі. Заросили нас мало не до пояса, вимурзали квітковим пилком. І пітьпадьомкають трави сотнею перепелиних голосів.

Закортіло Олегові побачити перепела.

— Давай підкрадемося,— каже.

Завертаємо на ближнє «пітьпадьом!». Намагаємося ступати щонайтихіше. Та все ж перепел змовкає, не підпустивши до себе всього на кілька кроків. Зате одразу ще одне «піть-падьом!» зринає позаду — якраз на тому місці, звідкіля ми починали підкрадатися.

Добрий десяток разів пробували якщо не підгледіти, то хоча б виполохати перепела. Та хоч як старалися, жоден птах так і не злетів. І ми здогадалися: перепели з нами в хованки грають!

ВИЯВЛЯЄТЬСЯ...

...у Радянському Союзі орні землі займають 227 мільйонів гектарів, сінокоси — 41 мільйон гектарів, пасовища — 332 мільйони гектарів, ліси — понад 791 мільйон гектарів.

...птахи на третину зменшують збитки, що їх завдають сільському господарству різні шкідники.

...ще в минулому столітті молоді пагони хвоща та очерету продавалися на ринках як ласощі.

А В НАШІМ ДВОРІ

НАДІЙНИЙ СУПУТНИК

Коли гасаєте по двору, то на нього навіть уваги не звертаєте. Але варто подряпати руку чи намуляти ногу, чи коли оса вкусить — одразу ж пригадаєте, що поруч є рослина подорожник. І поспішаєте притулити до болючого місця його зелений листочок. Бо той листочок висмоктує отруту, втамовує біль.

Подорожник росте скрізь. Його насіння легко прилипає до взуття і мандрує разом з людиною по всіх стежках-дорогах. Де насінина відлипне, там і проросте.

Навіть в Америку подорожник примандрував разом з європейцями. Тамтешні жителі, індіанці, ненавиділи європейських завойовників, які несли їм смерть і лихо. Отож зненавиділи і подорожника, назвали його «слідом білої людини». Однак згодом переконалися, що рослина не тільки нічого злого проти них не має, а й лікує рани. І теж стали вважати подорожник надійним супутником.

* * *

Подорожник цвіте протягом усього літа. Намалюйте його квітку і надішліть до «Барвінка».

В РІДНІМ ДОМІ

ОПЕРАЦІЮ ВЕДУТЬ ЮННАТИ

ВИРОЩУЄМО РІДКІСНІ РОСЛИНИ

У нашому гуртку двадцять учнів молодших класів. Уже другий рік юннати проводять дослід на тему: «Введення в культуру рідкісних та лікарських дикоростучих рослин». Микола Ремський, Зоряна Петриній, Таня Палюга з любов'ю доглядають за рідкісними кущами і деревами, зокрема за тисом ягідним. А Люда Капелюшок, Олег Яремич, Ліля Остропольська, Таня Ботвинко та інші ведуть фенологічні спостереження за висадженими на ділянках обласної станції юннатів білоцвітом весняним, конвалією, барвінком. Ці рослини не тільки лікарські, а й для нашого краю рідкісні.

Гуртківці беруть активну участь в естафеті «За ленінське ставлення до природи», вийшли переможцями обласного конкурсу «Природа очима дітей».

Н. І. ЧАПУГА,
керівник гуртка Івано-Франківської станції юних натуралістів

Назвіть рідкісні рослини, які вам зустрічалися в лісі, в полі чи на лузі.

Сторінку веде письменник Євген ШМОРГУН

БАРВІНОК

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються.
Здано до набору 24.03.87. Підписано до друку 28.04.87. Формат видання 60×90¹/₈. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Умовн. фарб.-відб. 12,0. Обліково-видавн. арк. 3,53. Тираж 348100 Зам. 7-85.
Адреса редакції: 252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.
Київ, ордена «Знак Пошани» видавництво ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Поліграфкомбінат ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119, Київ-119, вул. Пархоменка, 38—44.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке).
Журнал издаётся на украинском и русском языках. Основан в 1928 году. Выходит ежемесячно.

Адрес редакции: 252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44. Тел. 441-02-43, 441-46-80.

Киев, ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».
Полиграфкомбинат ЦК ЛКСМУ «Молодь».
252119, Киев-119, ул. Пархоменко, 38—44.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад».

20 к.

Індекс 74022

Любі діти! Ось і канікули — пора цікавих походів та розваг. Наш Федько з Мурчиком і собі вирушили з дому. Коли ви розгадаєте ребус, то дізнаєтеся, де вони побували. А як роздивитеся малюнок, то скажете, чи правильно Федько користується картою й компасом. А ще відгадайте: на малюнку зображено захід чи схід сонця?

Відповідь на попереднє завдання така: 1-Б — скрипка; 2-А — рояль; 3-Г — бандура; 4 — цимбали (на них повинен грати Федько); 5-В — флейта; 6-Д — труба; 7-Е — гітара.

ВАШ БАРВІНОК

